

RAADSWERK GROEP RES BOEKEL

Introductie

Bij het vaststellen van de startnotitie RES-NOB, heeft de gemeenteraad van Boekel ook besloten om een raads werkgroep in te stellen. In 3 bijeenkomsten hebben gemeenteraadsleden en burgerleden samen met inwoners en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties zich verdiept in de complexe opgave van de RES-NOB, om uiteindelijk tot een gewogen Boekels bod te komen. Op 13 mei, 23 september en 25 november 2019 kwam de werkgroep bijeen.

Context

Op 28 mei 2019 is de Klimaatwet getekend waarmee de doelen uit het Klimaatakkoord wettelijk zijn vastgelegd. Het Klimaatakkoord bevat maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan. Het streven is om in 2030 49% minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 1990 en in 2050 een nagenoeg energieneutrale samenleving te hebben gerealiseerd. Een deel van het klimaatakkoord wordt uitgewerkt in Regionale Energie Strategieën (RESen). De gemeente Boekel valt onder de RES Noordoost-Brabant (RES-NOB). In de RES-NOB doet de regio een bod aan het Rijk hoe zij haar bijdrage wil leveren aan de landelijke opgaven op het gebied van gebouwde omgeving (besparing) en elektriciteit (duurzame opwek). Daarnaast bevat de RES-NOB een Regionale Structuur Warmte (RSW). De RSW bestaat uit: inzicht in de warmtevraag en het warmte-aanbod en een beschrijving van de mogelijkheden voor nieuw te ontwikkelen boven- gemeentelijke warmte-infrastructuur.

Gemeente Boekel heeft als ambitie mee te gaan met de landelijke doelstellingen, dus in 2030 49% minder CO₂ uitstoot en in 2050 nagenoeg energieneutraal zijn. Deze ambitie wordt uitgewerkt in een nieuwe duurzaamheidsagenda die naar verwachting voor de zomer van 2020 in uw Raad zal worden behandeld. De input van de raads werkgroep en dit advies van de raads werkgroep wordt in die visie meegenomen.

Advies van de raads werkgroep met betrekking tot de RES-NOB

Op basis van de 3 bijeenkomsten luidt het advies van de raads werkgroep aan de gemeenteraad om als gemeente Boekel haar deel bij te dragen aan de RES-NOB: 49% CO₂ reductie in 2030 is een reëel doel voor de gemeente Boekel.

De conclusie van de raads werkgroep na 3 bijeenkomsten is dat er binnen de werkgroep draagvlak is voor 49% CO₂ reductie in 2030. Daarnaast blijkt dat er in de raads werkgroep een duidelijke ambitie is, maar dat het doel van 49% CO₂ reductie niet behaald zal worden met de maatregelen waar binnen de raads werkgroep overeenstemming over is. Er is binnen de werkgroep een grote bereidheid om te besparen. Om de doelen met betrekking tot duurzame opwek te halen is echter meer nodig dan waarover de werkgroep leden het met elkaar eens waren. Hierover zal moeten worden doorgepraat.

Geadviseerd wordt om in te stemmen met het doel van 49% CO₂ reductie in 2030 en

- gelijk te starten met de verdere uitwerking van de maatregelen waar binnen de raads werkgroep overeenstemming over is (zie bijlage bijeenkomst 3);
- in de duurzaamheidsagenda verder invulling te geven aan het realiseren van de doelen voor duurzame opwek zodat het doel van 49% CO₂ reductie kan worden behaald.

Onderbouwing

Opzet van de bijeenkomsten

De verslagen van de drie raads werkgroep bijeenkomsten zijn integraal opgenomen als bijlagen van dit advies.

In de eerste bijeenkomst was het doel om te komen tot een gezamenlijk startpunt en de vragen die verder moeten worden uitgezocht in beeld te brengen. Op basis van deze vragen is een scenariostudie gedaan, die de basis vormde voor de 2de bijeenkomst. De 2de bijeenkomst had als doel informatie-uitwisseling en discussie over verduurzaming van de energievoorziening in Boekel. In de 3de bijeenkomst is de laatste nog openstaande vraag met betrekking tot besparing beantwoord en is de ambitie van de werkgroepleden concreet gemaakt aan de hand van mogelijke maatregelen.

Naar aanleiding van de scenariostudie

In bijeenkomst 2 werden 3 verschillende scenario's gepresenteerd (zie verslag bijeenkomst 2):

1. Business as usual
1. Faciliterend
2. Gemeente als voorbeeld

Na de tweede bijeenkomst was duidelijk dat scenario 1 niet gedragen werd door de aanwezigen. In de derde bijeenkomst werd duidelijk dat de werkgroepleden verdeeld waren over scenario 2 en 3: 6 werkgroepleden kiezen voor het scenario faciliterend en 7 voor het scenario gemeente als voorbeeld.

Na 3 bijeenkomsten is de conclusie met betrekking tot de ambitie van gemeente Boekel dat de aanwezigen allemaal voor 49% CO₂ reductie in 2030 willen gaan, maar dat de voorwaarden en het kostenplaatje eerst in beeld moeten worden gebracht. Daarnaast wil men ruimte houden om aan de slag te gaan met innovaties die de komende 10 jaar mogelijk zullen worden. Tegelijkertijd geeft een aantal werkgroepleden aan dat beginnen met maatregelen om CO₂ te reduceren niet langer kan worden uitgesteld.

Met betrekking tot besparing op huishoudniveau is in de werkgroep benoemd dat er een goed verhaal moet zijn, dat het voor inwoners aantrekkelijk moet zijn, bijvoorbeeld doordat zij de investering binnen een jaar als lastenvermindering zullen merken.

Concreet maken van de ambitie

Om de ambitie van de gemeente Boekel concreter te maken, zijn de werkgroepleden tijdens bijeenkomst 3 in 3 gemengde groepjes aan de slag gegaan met het rangschikken van concrete maatregelen die de gemeente zou kunnen nemen om het doel van 49% CO₂ reductie in 2030 te halen. De samenvatting van de opbrengst is het verslag van de 3de bijeenkomst weergegeven en in het visuele verslag op de voorpagina.

Op basis van de 3 bijeenkomsten kan geconcludeerd worden dat iedereen in de werkgroep het er over eens is dat Boekel haar bijdrage aan de energie transitie kan leveren en haar verantwoordelijkheid wil nemen. Daarnaast blijkt dat er in de raads werkgroep een duidelijke ambitie is, maar dat op basis van de maatregelen waar wat betreft de werkgroepleden gelijk mee begonnen kan worden, het doel van 49% CO₂ reductie niet behaald zal worden. Er is een grote bereidheid om te besparen. Maar om de doelen met betrekking tot duurzame opwek te halen is meer nodig.

De werkgroep ziet in dat het nodig is om zonnepark(en) te gaan ontwikkelen, maar het mag niet zo zijn dat het voor mensen interessanter wordt om het land vol zonnepanelen te leggen, dan er iets anders op te doen. Daarnaast wordt benadrukt dat de voorkeur uitgaat naar het eerst volleggen van de daken. Het toestaan van zon op land en hoeveel er toegestaan wordt, waar en onder welke voorwaarde vraagt om heroverweging van het beleid en de uitwerking in het omgevingsplan. Ook het stimuleren van inwoners om in zonnepanelen op hun daken te investeren vraagt actief beleid van de gemeente.

Geconcludeerd wordt dat de gemeente Boekel haar bijdrage aan de RES kan leveren: 49% CO₂ reductie is een reëel doel.

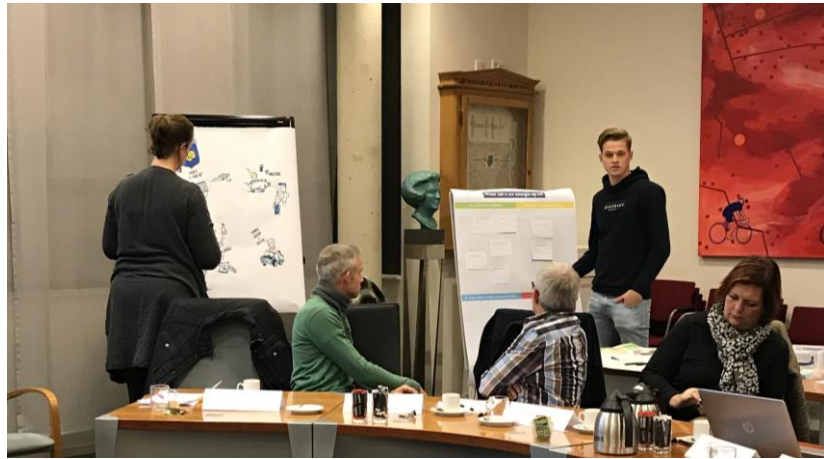
Woord van dank

Aan deze werkgroep hebben verschillende mensen vrijwillig hun bijdrage geleverd. De selectie van de deelnemers is ambtelijk vormgegeven op basis van bij de ambtelijke organisatie bekende geïnteresseerde inwoners.

Op deze plaats willen wij alle werkgroepleden bedanken voor hun tijd en inzet tijdens de drie bijeenkomsten.

Werkgroepleden raads werkgroep RES Boekel:

- Martijn van der Sanden (inwoner)
- Bjorn Kohlmann (inwoner)
- Rick van der Horst en Eric van Sleeuwen (ZLTO)
- Martijn van Straaten (Directeur-Bestuurder Peelrandwonen)
- Paul van Zantvoort, Ad Vleems / Jan Oerlemans (Boekel Energie)
- Bert Althuisen en Marjan Vermeer (Leefbaar Venhorst)
- Gerry van Boxtel (ondernemersvereniging)
- Nicole Dijcks en Ferenc Koolen (VVD)
- Marcel Kanters en Joop van Lanen (DOP)
- Bart v/d Hoogen en Sharon de Bruin (GVB)
- Marius Cornelissen en Tim Rooijackers (CDA)

Bijlage 1: Verslag Werkgroep RES 1

13 mei 2019, 20.00-22.00 uur, gemeentehuis Boekel

Aanwezig:

Eric van Sleuwen (ZLTO), Bert Althuisen (Leefbaar Venhorst), Marjan Vermeer (Leefbaar Venhorst), Nicole Dijcks (VVD), Martijn Buijsse (wethouder), Marcel Kanters (DOP), Ferenc Koolen (VVD), Bart v/d Hoogen (GVB), Martijn van der Sanden (inwoner), Sharon de Bruin (GVB), Ad Vlems (Boekel Energie), Joop van Lanen (DOP), Jan Oerlemans (Boekel Energie), Marius Cornelissen (CDA), Tim Rooijackers (CDA), Maartje van Lieshout (gemeente Boekel/Wing).

1. Kennismaken

We starten de werkgroep met een wat uitgebreidere kennismakingsronde aan de hand van kaarten waarbij iedereen vertelt wie hij/zij is, hoe hij/zij tegen de RES en dit proces aankijkt.

2. Gezamenlijk startpunt (presentatie over Regionale Energie Strategie, opgave en potentie)

De presentatie roept allerlei vragen en discussie op. Uit het gesprek blijkt dat er onder de aanwezigen de behoefte bestaat om de informatie nog concreter en nog meer op Boekel en de inwoner van Boekel (op het niveau van de huishoudens) toe te spitsen.

Met betrekking tot besparing:

- Hoeveel is 1,7% besparing?
- Wat verbruiken wij per huishouden?
- Wat zijn realistische en betaalbare maatregelen?
- Wat is de besparingspotentie van groene daken?
- Wat is de impact van stoppende agrariërs op de besparing en daarmee op de opgave?
- Het zou inzichtelijk moeten worden in wat voor type huis je woont, wat je verbruikt, en welke maatregelen je dan kan nemen en zijn daar goede voorbeelden van.
- Leefbaar Venhorst heeft goede ervaringen met buurkracht als het gaat om informatie en expertise.
- Er wordt opgemerkt dat besparing meer gefaciliteerd zal moeten worden door de gemeente. Bijvoorbeeld door grootschalige inkoop van zonnepanelen en isolatiemaatregelen, eventueel samen met Boekel Energie en Leefbaar Venhorst, te faciliteren.

Met betrekking tot opgave:

- De opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990 is het centrale doel van het Klimaatakkoord. In de presentatie gaat het over 49% CO₂ reductie. Hoe verhoudt dit zich tot elkaar? Wat is de huidige uitstoot? En hoeveel moeten we dus reduceren en besparen?
- Wat betekent 112 TJ duurzame opwek concreet?

3. Op zoek naar mogelijkheden en voorkeuren

- a) Aan de hand van beelden van energielandschappen
- b) Gedacht vanuit verschillende scenario's
 - Er bestaat onder de aanwezigen een voorkeur voor het scenario 'energie corridor'. In dit scenario vormt de infrastructuur van snelwegen, kanalen en provinciale wegen de ruggengraat voor een nieuw energielandschap. De opwek van (grootschalige) duurzame energie is langs deze lijnen en hun knooppunten geclusterd. Bijvoorbeeld op bedrijventerreinen, transporthubs nabij de snelwegen en de havens.
 - In de presentie wordt nu vooral ingegaan op zonne-energie, maar we willen de andere opties niet op voorhand uitsluiten.

- Dus niet eenzijdig inzetten op zonne-energie ook omdat onduidelijk is hoe aan de energie vraag voldaan kan worden als de zon niet (voldoende) schijnt.
- Niet zomaar goede landbouwgrond volleggen.
- Er wordt gevraagd wie er SDE+ subsidies aanvraagt? De gemeente kan alleen toegekende aanvragen inzien, maar niet de aanvragen die in proces zijn.
- Er wordt opgemerkt dat het mooier en minder opvallend is als daken helemaal aansluitend vol worden gelegd met zonnepanelen, dan dat er slechts enkele panelen op het dak worden gelegd. Kan de gemeente hier wat in doen?
- Er wordt voorgesteld dat de gemeente bij alle agrariërs langsgaat om het volleggen van hun daken te bespreken, in combinatie met asbestsanering en het in kaart brengen van de plannen van stoppers.
Er loopt een programma 'vitalisering buitengebied Boekel'. In dit programma vindt op dit moment een inventarisatie plaats van ontwikkelingen in het buitengebied. Hiermee kan een link gemaakt worden naar de RES. ZLTO is betrokken in het programma.

4. Randvoorwaarden of beperkingen

Er is in het gesprek een aantal beperkingen naar voren gekomen. Sommigen liggen op het niveau van de rijksoverheid. Deze zullen we in het bod van Boekel benoemen. Randvoorwaarden zijn niet expliciet benoemd, maar blijken wel uit het bovenstaande.

- Beperkingen m.b.t. het nemen van maatregelen en het verhogen van de sociale huur.
- De teruglever-verplichting aan het net en niet aan de wijk.
- Aansluitpunten van Enexis.

5. Wat moet nog worden uitgezocht?

N.a.v. bovenstaande is afgesproken dat Martijn Buijsse en Maartje aan de slag gaan met het volgende huiswerk:

- Wat levert het op als we niks extra's doen, behalve wat er spontaan al gebeurt?
- Wat leverende de stoppende agrariërs op?
- Wat levert het op als we alle agrarische daken volleggen met zonnepanelen?
- Wat levert het op als we alle geschikte daken volleggen?
- Hoe zit het met besparing op huishoudniveau? (zie punt 2)
- Wat zijn de (on)mogelijkheden van andere duurzame energie-bronnen dan zon in Boekel?

6. Afsluiting: hoe verder, nieuwe datum

De volgende werkgroep gaan we verder n.a.v. het huiswerk en dieper in op besparing.

Er is nog geen nieuwe datum geprikt, omdat we genoeg tijd willen nemen om bovenstaande goed in kaart te brengen. Wel is besloten het tijdstip 20.00-22.00 uur aan te houden, omdat vroeger op de avond voor veel aanwezigen lastig is.

Bijlage 2: Verslag Werkgroep RES 2

23 september 2019, 20.00-22.00 uur, gemeentehuis Boekel

Aanwezig:

Marjan Vermeer (Leefbaar Venhorst), Bert Althuisen (Leefbaar Venhorst), Nicole Dijcks (VVD), Sharon de Bruin (GVB), Bart van den Hoogen (GVB), Martijn van der Sanden (inwoner), Martijn van Straaten (Directeur-Bestuurder Peelrandwonen), Paul van Zantvoort (Boekel Energie), Joop van Lanen (DOP), Marius Cornelissen (CDA), Bjorn Kohlmann (inwoner), Tim Rooijackers (CDA), Eric van Sleeuwen (ZLTO), Sven Versleijen (Enevos), Huub Nooijen (Enevos), Rick van der Horst (ZLTO), Gerry van Boxtel (ondernemersvereniging), Berry Dortmans (ZEN), Mevrouw van Sleeuwen (agrarisch ondernemer Boekel), John Melis (agrarisch ondernemer Venhorst), Paul Janssen (Pondera Consult), Liesbeth Broers (gemeente Boekel), Jeroen van der Giessen (gemeente Boekel), Martijn Buijsse (wethouder), Maartje van Lieshout (gemeente Boekel/Wing).

De eerste bijeenkomst van 13 mei resulteerde in heel veel vragen. In deze tweede bijeenkomst is een groot deel van deze vragen beantwoord aan de hand van twee presentaties.

Doel van de bijeenkomst

Informatie-uitwisseling en discussie over verduurzaming van de energievoorziening in Boekel

- Op basis van 2 presentaties
- Beantwoording van de vragen/het huiswerk van wethouder Buijsse en Maartje van Lieshout n.a.v. bijeenkomst 1:
 1. Wat levert het op als we niks extra's doen, behalve wat er spontaan al gebeurt?
 2. Wat leveren de stoppende agrariërs op?
 3. Wat levert het op als we alle agrarische daken volleggen met zonnepanelen?
 4. Wat levert het op als we alle geschikte daken volleggen?
 5. Hoe zit het met besparing op huishoudniveau?
 6. Wat zijn de (on)mogelijkheden van andere duurzame energiebronnen dan zon in Boekel?

Resultaten

Presentatie en discussie scenariostudie

Gestart wordt met een presentatie waarin 3 scenario's zijn doorgerekend door Pondera Consult (zie bijlage).

1. Business as usual
2. Faciliterend
3. Gemeente als voorbeeld

De scenariostudie laat zien dat:

- niets extra's doen, niet leidt tot het behalen van de doelstellingen. Wat spontaan gebeurt, is niet voldoende, actie is vereist (antwoord op vraag 1);
- het scenario 'Business as Usual' daarom onvoldoende is voor de gestelde ambitie van de gemeente Boekel;
- minimaal het faciliterende scenario nodig is om de doelstellingen te behalen, maar dit eigenlijk nog net niet voldoende is;
- er kansen zijn in Boekel om de doelstellingen wél te behalen;

- bijvoorbeeld door actief stimuleren (middels beleid, subsidies, etc.) van besparing bij huishoudens, zon op daken en zon op grond doelstellingen kunnen worden behaald.

In de discussie loopt in eerste instantie door elkaar wat de gemeente moet doen om de doelen van de Klimaatakkoord/RES te behalen en wat zij moet doen om haar eigen ambities te behalen. Voor het Klimaatakkoord en de RES tellen alleen besparing en duurzame opwek op de onderdelen Elektriciteit (duurzame opwek van energie) en Gebouwde omgeving (warmtetransitie) mee. CO₂ reductie behaald als gevolg van stoppende landbouwers telt dus niet mee voor de RES en het Klimaatakkoord.

Het antwoord op vraag 2: Wat leverende de stoppende agrariërs op? Telt dus niet mee voor het behalen van de doelen van het Klimaatakkoord en de RES, en hebben we dus op dit moment niet verder doorgerekend.

In het gesprek kwam naar voren dat stoppende agrariërs niet snel de daken van hun stallen zullen volleggen met zonnepanelen, omdat zij dan hun gebouwen nog minimaal 15 jaar moeten onderhouden.

De discussie over vraag 3: Wat levert het op als we alle agrarische daken volleggen met zonnepanelen? maakt duidelijk dat deze investering alleen rendabel zijn als er grote aansluitingen aanwezig zijn en met subsidie. Echter voor 60-70% van de daken is de investering met de huidige regeling nog niet rendabel. Zonder subsidie is het überhaupt niet rendabel.

Uit de eerder toegestuurde Energieverkenning (Pondera consult, 15 maart 2019) blijkt dat het antwoord op vraag 4: Wat levert het op als we alle geschikte daken volleggen? maximaal 274 TJ oplevert:

Aspect	Aantal panden
Totaal	4.027
Panden niet geschikt voor zon op dak vanwege oriëntatie en obstakels	- 1.611 (40% van alle panden)
Panden niet geschikt voor zon op dak vanwege constructie of overwegingen eigenaren	- 403 (25% van resterende kansrijke panden)
Aantal panden reeds in gebruik voor zon op dak	- 268
Resterend aantal panden geschikt voor zon op dak	1.745

Tabel: Aantal beschikbare panden in gemeente Boekel voor zon op dak

Uit de Zonatlas data blijkt dat de potentie voor de gebouwen in de gemeente Boekel circa 421 TJ is. Echter omdat in deze data slechts rekening is gehouden met beschikbaar dakoppervlak en oriëntatie, maar niet met obstakels (bomen) of constructieve geschiktheid, moet nog een aftrek plaatsvinden. Wij gaan daarbij uit van 25% (constructie) en 10% (bomen en obstakels). Daarmee is de potentie van de daken in Boekel maximaal circa **274 TJ** voor de resterende 1.745 gebouwen.

In dezelfde verkenning staat: aansluitend bij de cijfers van de NEV, met de beoogde energiebesparing van 1,7% per jaar betekent dit dat in 2050 een totaal van 531 TJ duurzaam moet worden opgewekt. We gaan ervan uit dat de huidige duurzame opwekcapaciteit (32 TJ) blijft bestaan. Na aftrek van deze huidige duurzame opwekcapaciteit rest nog een opgave van 499 TJ aan op te wekken vermogen tot 2050 en 177 TJ in 2030.

Dus in antwoord op vraag 3 en 4: als alle geschikte daken worden vol gelegd, zou het doel voor 2030 wat betreft duurzame opwek gehaald kunnen worden, mits ook aan de besparingsopgave wordt voldaan.

Meer informatie over besparing op huishoudniveau (vraag 5) volgt in de volgende bijeenkomst. Vooruitlopend daarop kan op verschillende websites informatie worden gevonden en zijn checks of tests beschikbaar over de isolatie van verschillende typen huizen, bijvoorbeeld: <https://www.milieucentraal.nl/energie-besparen/energiezuinig-huis/isoleren-en-besparen/> <https://www.engie-energie.nl/winwoonsituatie> (commercieel, je moet je emailadres achterlaten om een advies te krijgen) <https://brabantwoontslim.nl/> en <https://brabantwoontslim.nl/dienst/energiecheck> (gemeente Boekel neemt (nog?) niet deel, maar je kan wel kijken bij vergelijkbare buurgemeenten.

M.b.t. vraag 6: Wat zijn de (on)mogelijkheden van andere duurzame energiebronnen dan zon in Boekel? geeft hoofdstuk 3 van de Energieverkenning (Pondera consult, 15 maart 2019) een overzicht. De scenariostudie gaat (op basis van deze verkenning) uit van maatregelen en mogelijkheden die nu voorhanden en realiseerbaar zijn. Wat niet betekent dat de gemeente haar duurzaamheidsbeleid niet elke X jaar kan heroverwegen en aanpassen op basis van de nieuwe inzichten.

Tot slot n.a.v. van deze presentatie en discussie:

De gemeente kan eenvoudig helpen bij bewustwording, zonder hoge kosten.

De gemeente kan meer mensen betrekken en daarmee gewenst gedrag en investeringen stimuleren.

Presentatie en discussie Enovos casus Dennenmark

Collega's in de gemeente Boekel worden geregeld benaderd met aanvragen voor vergunningen voor het ontwikkelen van zonneweides. Op dit moment liggen er 9 aanvragen voor zon op land. De meeste van de aanvragen worden nu geparkeerd, omdat ze veelal groter zijn dan het huidige beleid toestaat of buiten het toegestane gebied vallen. Bovendien bestaat er nog geen beleid wat betreft de randvoorwaarden waar deze ontwikkelingen aan moeten voldoen.

Aangezien zonne-energie op dit moment in de gemeente Boekel het enige beschikbare duurzame alternatief is, is één van de ontwikkelaars gevraagd om een presentatie te geven over de casus Dennenmark. Het doel van de presentatie was om het gesprek over deze ontwikkelingen te kunnen voeren aan de hand van een concrete casus (zie bijlage voor de presentatie).

Er wordt gevraagd wie de opdracht voor dit soort aanvragen geeft. Enevos en andere ontwikkelaars benaderen zelf ondernemers met geschikte grond voor het ontwikkelen van zonne-energie. Maar ondernemers zijn ook zelf op zoek. BoekelEnergie geeft aan dat zij ook regelmatig benaderd worden door agrarisch ondernemers met de vraag bij wie ze terecht kunnen voor het ontwikkelen van een zonneweide.

Er wordt ter discussie gesteld of het voldoende is om in Boekel vooral op zonne-energie in te zetten, omdat juist de afwisseling van zon- en windenergie het volledige pakket biedt onder de meeste weersomstandigheden. Daarnaast wordt opgemerkt dat de opbrengst van zonne-energie veel minder is dan van grote windturbines, dus dat Boekel beter met buurgemeentes aan de slag kan om windturbines te realiseren. Dit samenwerken en uitruilen is de basis van de RES-NOB, maar betekent niet dat Boekel kan kiezen om in windturbines elders te investeren. Er wordt vanuit de RES regio op basis van de zoekgebieden die in het concept bod benoemd zullen worden ook naar Boekel gekeken als het gaat om het opwekken van zonne-energie.

Opmerkingen op de post-its

1) Groen: waardierend

- 50% is een goed scenario, probeer zsm te starten met zonnepark op de meest gunstige locatie (zoals bossen);
- 50% is oké
- Faciliteren
- Samenwerking met andere gemeenten
- Zeker niet negatief, echter wachtend op antwoorden voor beeldvorming. Wat is reeel voor nu? (Realistisch + betrouwbaar en kansen zoeken).
- Scenario faciliterend door de overheid. Iedereen en windmolens, huizen, maar ook industrie!

2) Oranje: kritisch

- Willen we het doel realiseren, zullen we hoger moeten inzetten: scenario 3plus
- Faciliteren motiveren in combinatie met stoppende agrarische ondernemers. "Meestal hoog inzetten" bijvoorbeeld scenario 3 aanhouden dan kom je bij 2 uit. Is scenario 3 betaalbaar? Realistisch? Innovatie in de komende jaren?
- Ambitie 2030 is goed, maar momenteel niet realistisch
- Geothermie zie ik niet terug! Is dit mogelijk?
- Laten we niet te veel naar anderen kijken, want dat doen de anderen ook! Begin bij jezelf, je eigen gemeente
- Geen verkooppraatjes, we zitten voor beeldvorming.
- Zonneveld versus circulaire landbouw, vele hectares weg: hoe verhoudt zich dat?

3) Geel: Andere opmerkingen vragen

- Aanplant bomen icm CO₂ reductie
- Verplicht bezoek energieadviseur in heel Boekel mogelijk?
- Aanleg warmtenet?
- Opslag duurzame energie?
- Faciliteren in energie vermindering?
- Moeten zonparken O.S. compenseren of op peil houden?
- Er liggen scenario's maar er zal ook een strategie moeten komen
- Ambitie huurwoningen afgestemd met corporatie? Hoe doorgerekend? 50 woningen per jaar is het volledige bezit! Huidig is al gemiddeld label B.
- Betaalbaarheid?
- Doelen van energie opwek voor Boekel worden in de presentaties gebruikt als vast gegeven. 49% CO₂ reductie is toch de opgave?
- Promotie zonnepanelen, andere technologie onderbelicht.
- Wat is de omrekenfactor CO₂ en energieverbruik?
- Wat is de ambitie van de werkgroep? Kan dat de volgende keer op de agenda? Meer dan de opdracht?
- Biovergisting? Getallen! Wat levert dat Boekel op?
- Wat wordt het totaal inclusief stoppers?
- Scenario 2 inclusief windmolen Oss wat is dan het totaal?
- Minimaal inzetten op zonneweides. Grote zonneweides niet groter dan 3 ha. CO₂ in bodem. Inkleden kan matig. Bomen houden zon tegen. Zonneladder motie 2de kamer.

Afsluitende discussie

Enkele raadsleden gaven aan dat de bijeenkomst nog meer vragen heeft opgeroepen in plaats van heeft beantwoord. In het gesprek dat hier op volgt geven met name de andere aanwezigen aan dat de presentaties duidelijk laten zien dat Boekel aan de slag moet en dat er ondernemers zijn die willen.

Een geluid dat in de discussie naar voren kwam was dat als zelfstandige gemeente je niet naar andere moeten kijken, maar ambitieus aan de slag moeten gaan. Aldus enkele aanwezigen: “schouders eronder” en “kijk niet naar anderen, maar begin bij jezelf”. Daarnaast wordt naar voren gebracht dat je jezelf geen voorbeeld kan noemen als je jezelf niet 50% tot doel stelt. Het draagt bij aan gewenste verandering als de gemeente ook echt een voorbeeld is en ontwikkelingen mogelijk maakt.

Enkele raadsleden geven aan dat ze nog in de meningsvormende fase zitten en eerst bijvoorbeeld de vragen uit het document [Welke rollen hebben raadsleden bij een Regionale EnergieStrategie?](#) voor zichzelf beantwoord willen hebben.

Onder de aanwezigen is in ieder geval ruim draagvlak voor scenario 2: faciliterend. Scenario 3: gemeente als voorbeeld kan ook op steun rekenen mits er enkele projecten/initiatieven zijn die tot de verbeelding spreken voor de inwoners van de gemeente Boekel.

Afspraken

N.a.v. bovenstaande is afgesproken dat Martijn Buijsse en Maartje aan de slag gaan met het volgende huiswerk:

- Meer informatie over besparing op huishoudniveau (vraag 5 uit bijeenkomst 1);
- Het uitwerken van praktische maatregelen/voorstellen/initiatieven passend bij scenario 3 en dit ter bespreking inbrengen.

Bijlage 3: Verslag Werkgroep RES 3

25 november 2019, 20.00-22.00 uur, gemeentehuis Boekel

Aanwezig:

Martijn van der Sanden (inwoner), Bert Althuizen (Leefbaar Venhorst), Nicole Dijcks (VVD), Ferenc Koolen (VVD), Bart van den Hoogen (GVB), Paul van Zantvoort (Boekel Energie), Jan Oerlemans (Boekel Energie), Gerty Jansen (DOP), Joop van Lanen (DOP), Peter van Lankvelt (CDA), Tim Rooijackers (CDA), Sharon de Bruin (GVB), Rick van der Horst (ZLTO), Eric van Sleeuwen (ZLTO), Joris Pouw (Engie), Liesbeth Broers (gemeente Boekel), Martijn Buijsse (wethouder), Maartje van Lieshout (gemeente Boekel/Wing).

Doel van de bijeenkomst

1. Beantwoorden vraag 5: Hoe zit het met besparing op huishoudniveau?
2. Concreet maken ambities gemeente Boekel
3. Conclusies m.b.t. bod Boekel in de RES

1. Beantwoorden vraag 5: Hoe zit het met besparing op huishoudniveau?

Aan de hand van een presentatie van Joris Pouw van het bedrijf Engie (zie bijlage) wordt een idee gegeven van er komt kijken bij het toekomst klaar maken van woningen. Behalve de studies en rapporten van de gemeente Boekel heeft Joris ook gebruik gemaakt van het essay: "Energie & gebiedsontwikkeling" van Co Verdaas (zie bijlage). Aan de hand van een in Boekel veel voorkomende woning worden de verschillende benodigde maatregelen en bijbehorende kosten inzichtelijk gemaakt.

Voor de voorbeeldwoning komen de kosten van het verduurzamen op € 37.000,- onder de gegeven omstandigheden. Berekeningen van Innoforte laten zien dat afhankelijk van het woningtype en de gewenste verduurzaming de kosten oplopen van € 2.521,- tot € 47.623,-.

Tips en ideeën van Joris Pouw:

- 60+ gaan zelf uitzoeken wat ze kunnen doen en nemen de tijd. De vraag is hoeveel vaart hier komt, aanname gebaseerd op ervaring is dat grondige aanpak pas bij verkoop van de woning plaatsvindt. Bij de 1500 huishoudens duurt dit 20 jaar. 50+ wil vaak nog wel investeren. Deze mensen zoeken een "A la carte menu."
- Peelrandwonen heeft 660 woningen, merendeels al label B. Zij kunnen als startmotor gebruikt worden om een aanpak te ontwikkelen waar ook anderen op kunnen meeliften die geen tijd/zin/mogelijkheden hebben om alles zelf uit te zoeken. Dit leidt tot een "Dagmenu", standaardaanpak en voordelig geprijsd.
- Verhuisbeweging op gang zetten (instroom voornamelijk van buiten met jonge gezinnen). Zorgen voor aanbod voor verduurzaming bij mutatie in pakketten, bijvoorbeeld met campagnes over verduurzamen samen met lokale ondernemers in bouw, installatietechniek etc. Een gemeenteloket voor vragen en advies richting subsidies en andere financieringsoplossingen.
- Kies een buurt om te beginnen, jaag aan met dagmenu / glasvezelprincipe: Nu intekenen kost x, later kost het y. Niet alleen met isoleren, maar ook met zonnepanelen of evt. warmtepompen
- Ga voor een gebiedsgerichte, integrale aanpak in plaats van oplossingen per type vastgoedtype.
- Verken subsidieregelingen als PAW en de Renovatieversneller. Er is heel veel geld beschikbaar.

In het gesprek dat volgt op de presentatie wordt benoemd dat er een goed verhaal moet zijn, dat het voor inwoners aantrekkelijk moet zijn, bijvoorbeeld doordat zij de investering binnen een jaar als lastenvermindering zullen merken.

Ook wordt opgemerkt dat er recent nieuwe prestatieafspraken met Peelrandwonen zijn gemaakt, waar ideeën om de woningcorporatie te gebruiken als startmotor nog niet in verwerkt zijn.

2. Concreet maken ambities gemeente Boekel

N.a.v. de scenariostudie

In bijeenkomst 2 werden 3 verschillende scenario's gepresenteerd (zie verslag en bijlagen bijeenkomst 2):

1. Business as usual
2. Faciliterend
3. Gemeente als voorbeeld

Na de tweede bijeenkomst was duidelijk dat scenario 1 niet gedragen werd door de aanwezigen, maar in hoeverre de raads werkgroep voor scenario 2 of 3 wil gaan, is toen niet geconcludeerd. Om een stap verder te komen, is de raadszaal in 2 vakken verdeeld: vak scenario 2 en vak scenario 3. De werkgroepleden werden uitgenodigd om te komen staan in een van de vakken. 6 werkgroepleden staan in vak 2: faciliterend en 7 in vak 3: gemeente als voorbeeld.

Op de vraag aan de mensen in vak 2 wat er moet gebeuren om hen naar vak 3 te bewegen, geven ze aan dat ze absoluut voor scenario 3 willen gaan als de voorwaarden en kosten met bijbehorende financieringsregelingen vanuit het Rijk duidelijk zijn. Dat is nu niet het geval. Daarnaast wordt aangegeven dat er nog allerlei innovaties op stapel staan en dat de mogelijkheden er over 10 jaar dus heel anders uit zullen zien. De verwachting is dat er over 10 jaar dus veel meer mogelijk is dan voornamelijk zonnepanelen zoals nu het geval is.

Aan de mensen in vak 3 wordt gevraagd waarom ze in vak 3 staan en of ze op de genoemde argumenten uit vak 2 willen reageren. Er wordt aangegeven dat ze het helemaal eens zijn met de bovengenoemde argumenten, maar dat maatregelen met betrekking tot verduurzaming van energievoorziening en besparing niet langer kunnen worden uitgesteld. Daarnaast wordt benoemd dat scenario 3 niet iets extra's is, maar feitelijk is wat gedaan moet worden om de doelstellingen te behalen. Aanvullend wordt ingebracht dat er 3 scenario's nodig zijn, die allemaal resulteren in 49% CO₂ reductie, maar die dat doel allemaal langs een andere weg bereiken.

De conclusie met betrekking tot de ambitie van gemeente Boekel is dat de aanwezigen allemaal voor 49% CO₂ reductie in 2030 willen gaan, maar dat voorwaarden en het kostenplaatje duidelijk in beeld moeten worden gebracht. Daarnaast wil men ruimte houden om aan de slag te gaan met innovaties die de komende 10 jaar mogelijk zullen worden. Tegelijk geeft een aantal werkgroepleden duidelijk aan dat beginnen met maatregelen om CO₂ te reduceren niet langer kan worden uitgesteld.

Concreet maken van de ambitie

Om de ambitie van de gemeente Boekel een stap concreter te maken gaan de werkgroepleden in 3 groepjes aan de slag met het rangschikken van concrete maatregelen die de gemeente zou kunnen nemen om het doel van 49% CO₂ reductie in 2030 te halen. Aan de groepjes wordt ook gevraagd hun keuzes te beargumenteren.

Tijdens de nabespreking blijkt dat de groepjes sommige maatregelen in verschillende vakken hebben geplaatst, maar dat met de toelichting daarbij er geen grote tegenstrijdigheden in de indelingen

bestaan. De samenvatting van de opbrengst is op de volgende pagina weergegeven en in bijgevoegde tekening.

Op de vraag of de wethouder met deze opbrengst verder kan, antwoordt wethouder Buijsse dat er een duidelijke ambitie uit blijkt, maar dat hij denkt dat op basis van de maatregelen in het vak "ja gelijk mee beginnen" het doel van 49% CO₂ reductie niet behaald zal worden. De wethouder constateert dat de werkgroep voor de ambitie van 49% reductie wil gaan en een gelijkwaardigheid in het denken over de RES-opgave: iedereen is het er over eens dat Boekel haar bijdrage moet leveren en haar verantwoordelijkheid moet nemen. Hij is echter van mening dat de werkgroep nog te voorzichtig is. Wat de wethouder vanavond heeft geleerd is dat er een grote bereidheid is om te besparen. Maar om de doelen met betrekking tot duurzame opwek te halen is meer nodig. De wethouder geeft aan dat Boekel met 1 beleidsaanpassing de opgave volledig kan invullen en dat er genoeg aanvragen voor grote zonneparken liggen om dat te doen. Alleen hoort de wethouder nog wel wat kanttekeningen als het gaat om de aanleg van een groot zonnepark. Dat betekent dat de wethouder voorzichtig zal zijn in de voorbereiding van de duurzaamheidsvisie.

De werkgroep ziet in dat het nodig is om zonnepark(en) te gaan ontwikkelen, maar het mag niet zo zijn dat het voor mensen interessanter wordt om het land vol zonnepanelen te leggen, dan er iets anders op te doen. Daarnaast wordt benadrukt dat de voorkeur uitgaat naar het eerst volleggen van de daken, maar dat de vraag daarbij is hoe gaat de gemeente er voor zorgen dat mensen gaan investeren in zonnepanelen. Gaat zij inzetten op informeren, voorlichten, financieren, of co-financieren? Er wordt geopperd om de mensen die investeren in zon op hun dak korting te geven op de OZB of de zonnepanelen buiten de OZB te houden. Nu is het eerder omgekeerd. Tot slot wordt toegevoegd dat de gemeente samen met Enexis ook kan investeren in de aanleg van de infrastructuur, in zwaardere stroomaansluitingen waardoor de investering in zon op grotere daken economisch aantrekkelijker wordt.

Geconcludeerd wordt dat Boekel haar bijdrage aan de RES kan leveren: 49% CO₂ reductie is een reële optie. Met de gemeenteraad zal verder besproken worden hoeveel zon op land er toegestaan wordt en waar en onder welke voorwaarde dat mag. Daarnaast is belangrijk om verder te verkennen hoe inwoners gestimuleerd kunnen worden om te investeren in zon op dak.

Waar zet u uw energie op in?

Ja, gelijk mee beginnen!

- Elektrische leenauto's beschikbaar stellen vanuit de gemeente of in een samenwerking met bedrijven (Greenwheels). Daarmee stimuleren dat de 2de auto de deur uitgaat.
- Boekelenergie concreter positioneren in informatievoorziening.
Wat je niet gebruikt, hoeft je ook niet op te wekken. Mensen informeren om meer te gaan besparen.
- Bos aanleggen: waar? Hoeveel?
- Laadpalen infrastructuur voor auto's op openbare plekken, in wijken alleen op particuliere aanvraag.
- Isoleren van huizen financieren uit besparing op energierekening. Besparing stimuleren vanuit de gemeente. Verschillende subsidiepotjes kenbaar maken.
- Subsidie voor verschillende besparingsopties. Er zijn verschillende subsidies, dus laten we die verkennen en dus niet als gemeente gaan subsidiëren.
- Ontwikkelen, innoveren op het gebied van hernieuwbare energie.
- Eerst zon op dak stimuleren dan pas op de grond aan de slag.

Nee, eerst verder verkennen.

- Ontwikkelen warmtenet in combinatie met mestvergisting, bijvoorbeeld de Burgt fase 2. Co-vergisting met restproducten uit de industrie omkaderd door goede randvoorwaarden.
- Investeren in geothermie: daar zitten nog zoveel haken en ogen aan. Alleen als de grond het toelaat en er duidelijkheid is over het rendement.

Ja, maar alleen onder voorwaarde dat...

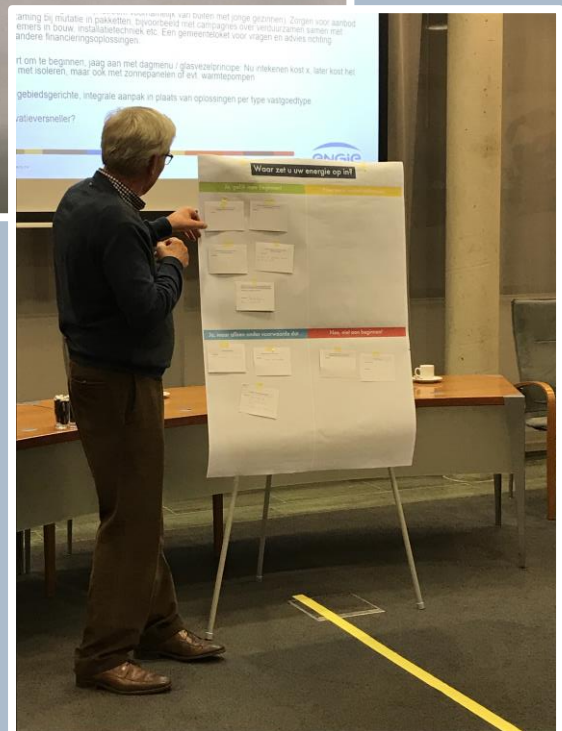
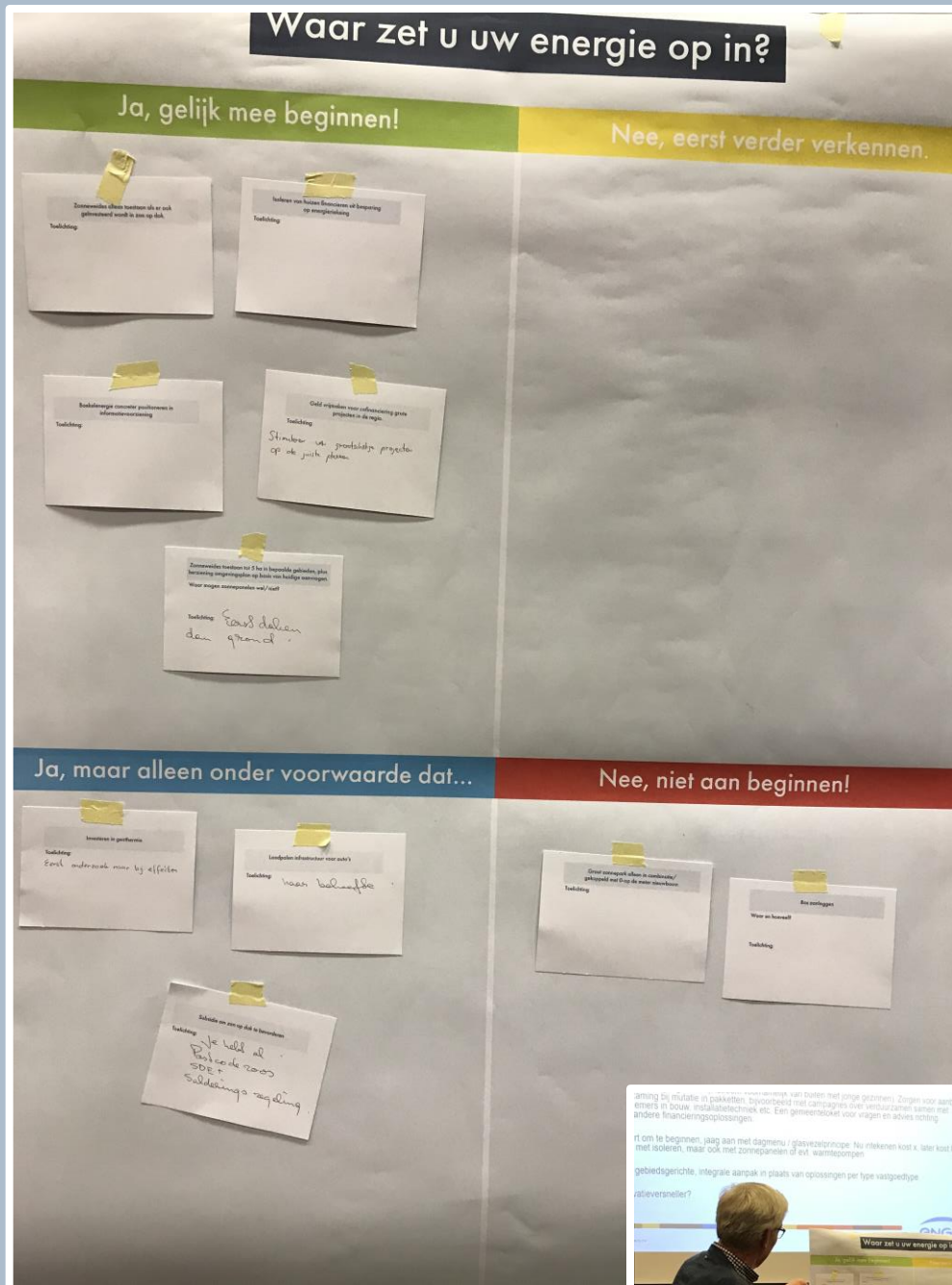
- Ontwikkelen warmtenet: innovatie.
- Een groot zonnepark in combinatie met een slimme deal bijvoorbeeld samen met financieel aantrekkelijke zonnepanelen op bestaande woningen of alleen in combinatie/ gekoppeld met 0-op de meter nieuwbouw. Dit kan alleen onder de voorwaarde dat er nieuw/aangepast beleid wordt gemaakt om een groot zonnepark en de daarbij horende voorwaarden mogelijk te maken. Beter 1 groot veld ontwikkelen dan versnipperd overal veldjes.
- Kies 1 buurt om te beginnen met als voorwaarden dat er subsidie is en dat de opbrengsten in kaart zijn gebracht. Welke buurt is nog niet duidelijk.
- Subsidie om zon op dak te bevorderen: al is het maar een klein beetje, maar probeer wat te doen. Wie verstrekt dit soort subsidies, de mogelijkheden zijn nog niet in beeld.

Nee, niet aan beginnen!

- Opleggen/verplichten: het gaat om draagvlak, om mensen mee krijgen.
- Versnipperd overal kleine zonneveldjes.

Bijlage 4: Foto's van de 3de bijeenkomst

Waar zet u uw energie op in?

Ja, gelijk mee beginnen!

Nee, eerst verder verkennen

Inbrengen van kennis en ervaring in de bestuurscommissie
Toelichting: Bestuurscommissie stimuleren vanuit Gemeente. Kenbaar maken van kennis en ervaring van bestuurscommissie.

Landelijke infrastructuur voor auto's
Toelichting: op openbare plekken, wijk- of lokale of regionale aanpak.

Groot aantal mensen met de auto in de stad. Verkeersdrukte
Toelichting: Gemeentelijk oplossen.

Subsidie om aan te zetten tot de bestuurscommissie
Toelichting:

Subsidie voor verschillende bestuurscommissies
Toelichting: Betrekken aan bestuurscommissie. Zelf met betalen als Gemeente.

Investeren in productie
Toelichting:

Ontwikkeling van een nieuw product of dienst
Toelichting: CO₂ footprint met rest productie uit de bestuurscommissie. La arbeidsmarkt met goede randvoorwaarden.

, maar alleen onder voorwaarde dat...

Nee, niet aan beginnen!